

ДОНЕЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
ЛУГАНСЬКИЙ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
ІМЕНІ Е.О. ДІДОРЕНКА

**ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ
КРУГЛИЙ СТІЛ**

**ВИМОГИ ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА І
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ
У ПРАВООХОРОННІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ТА
ПРИ ЗДІЙСНЕННІ СУДОЧИНСТВА**

м. Кропивницький

УДК 34+35(477)(082)

Вимоги верховенства права і забезпечення прав людини в правоохоронній діяльності та при здійсненні судочинства: Всеукраїнський науково-практичний круглий стіл (в авторській редакції), (м. Івано-Франківськ, 23 листопада 2023 року). м. Івано-Франківськ, 2024. 155 с.

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Донецького державного університету внутрішніх справ
(протокол №8 від 28 лютого 2024 року)*

Публікується за матеріалами Всеукраїнського науково-практичного круглого столу «Вимоги верховенства права і забезпечення прав людини в правоохоронній діяльності та при здійсненні судочинства», який відбувся 23 листопада 2023 року в Луганському навчально-науковому інституті імені Е.О. Дідоренка Донецького державного університету внутрішніх справ (м. Івано-Франківськ).

Видання може бути корисним для студентів, аспірантів (ад'юнктів), слухачів магістратури, студентів та курсантів закладів вищої освіти, а також усім, хто цікавиться проблематикою верховенства права та прав людини. Матеріали збірника опубліковані в авторській редакції.

Редакційна колегія не завжди поділяє думку учасників конференції.

У збірнику максимально точно збережена орфографія, пунктуація та стилістика, які були запропоновані учасниками конференції.

Повну відповідальність за достовірність та якість поданого матеріалу несуть учасники конференції, їхні наукові керівники, рецензенти, а також структурні підрозділи закладів вищої освіти і наукових установ, практичних правоохоронних органів, які рекомендували ці матеріали до друку.

©ДонДУВС, 2024

ОСТАП'ЯК Юрій,

студент 2 курсу магістратури, МПУД-22
факультету суспільних і прикладних наук
ЗВО «Університет Короля Данила
(м. Івано-Франківськ, Україна)

Науковий керівник:

ЗАГУРСЬКИЙ Олександр,

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри права та публічного управління,
ЗВО «Університет Короля Данила»
(м. Івано-Франківськ, Україна)

ПАРАДИГМА СУДОВОГО ЗАХИСТУ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ

Наявність розробленого каталогу прав людини в сучасних основних законах є явищем, характерним не лише для повністю демократичних держав. Кількість свобод і прав, які конститууються на конституційному рівні, може змінюватися.

Держави-учасниці міжнародної угоди зобов'язують мінімум щодо держав, які їх ратифікують, що є зараз досить вагомим каталогом захищених прав. Однак створення правозахисної системи слід вважати недостатнім. Для фізичної особи найважливіше - це можливість використання законних засобів, за допомогою яких можна буде реалізувати свої права чи захистити їх. Водночас ці заходи мають бути відомі індивіду, легкодоступні, ефективні, і використання їх не повинно бути пов'язане з можливістю піддавати індивіду будь-яких недуг або санкцій у цьому відношенні. Уже в Факультативному протоколі до Міжнародного пакту про особисті та політичні права, який був ратифікований Польщею 23 березня 1976 року, дозволено громадянам подавати повідомлення про порушення їх прав до Комітету ООН з прав людини в Женеві. З іншого

боку, Європейська соціальна хартія запровадила систему колективних скарг профспілок та неурядових організацій. Проривом стало запровадження громадянином можливості міжнародних звернень, наприклад, до Європейського суду з прав людини у Страсбурзі (далі – ЄСПЛ) або Комітету з прав людини в Женеві.

Основна функція судів – охорона прав і свобод людини і громадянина. Це можливо реалізувати завдяки відокремленню судів за принципом поділу влади, що є прикладом їх незалежності. Немає сумніву, що законодавча, виконавча та судова влада в демократичній державі, що управляється законом, повинна бути відокремлена. Однак слід зазначити, що відносини між судовою владою та кожною з інших органів влади різні. Конституційний трибунал зазначав, що «вимога відокремити владу означає, серед іншого, що кожен з трьох органів повинен мати матеріальні компетенції, що відповідають їх суті, і що більше - кожен з трьох органів повинен підтримувати певний мінімум компетенції, що визначає виключну поведінку цього буття» [1].

Щодо судової влади, мінімум полягає в здійсненні правосуддя вільно від будь-якого втручання несудових органів («для судової влади важливо здійснювати її виключно судами, а інші органи влади не втручатися в ці дії чи участь у них» [2]).

«Вираз незалежності та відокремленості, про які йдеться в ст. 173 абзац 2 Конституції, у т.ч. встановлена законом несумісність судових посад з мандатом члена парламенту чи уряду. З цієї точки зору, має бути занепокоєння, наприклад, практика суддів, які виконують різні функції в державній адміністрації, зокрема, використовують їх у структурах Міністерства юстиції, але не може розглядатися як порушення цього ядра незалежності та окремоті будь-якої форми нагляду з боку уряду над адміністративною стороною судів. Однак він завжди повинен бути вираженням принципу врівноваження влади, але тільки поза сферою діяльності суддів (пункт 1 статті 178 Конституції)" [3].

Українські скарги становлять 12,9% всієї завантаженості ЄСПЛ, їх точна кількість – 7 267, уточнили в Суді. Усього в реєстрі ЄСПЛ на 31 грудня 2018 року було зареєстровано близько 56 350 скарг, свідчить статистика Суду. За цим показником Україну випередили лише дві держави-члени Ради Європи (далі – РЄ) – Росія та Румунія (11 745 та 8 503 скарги відповідно). Водночас за показником відношення кількості справ до кількості населення Україна не є в ряді лідерів і посідає лише 20-те місце серед держав-членів РЄ.

Одним із елементів принципу поділу влади та основ побудови демократичної правової держави є принцип незалежності суддів. Його відсутність особливо помітна і має негативні наслідки в авторитарних і тоталітарних режимах. Посилання на цей принцип можна знайти в міжнародних документах, а точніше – Основних принципах незалежності судової влади, де після посилання на зміст Загальної декларації прав людини було зазначено, що члени судової влади та інші громадяни мають право вільно говорити, об'єднуватися та накопичують із застереженням, що при здійсненні цих повноважень судді захищають гідність посади, яку вони обіймають, а також неупередженість та незалежність судової влади.

Це правило відноситься лише до рішень суддів, пов'язаних зі здійсненням судової діяльності, й означає, що суддя, приймаючи рішення, видаючи судові рішення, не є зв'язаний волею будь-якої сутності. Іншими словами, ніхто не може виносити рішення судді. З точки зору предмета, правило незалежності суддів характеризується тим, що на суддів застосовуються лише Конституція та статуту щодо виданих рішень.

Використані джерела:

1. Лисенков С. Л., Таранов А. П. Гарантії прав та свобод людини і громадянин. Юридична енциклопедія: В 6 т. / Редкол.: Ю. С. Шемшученко (відп. ред.) та ін. Київ, 1998. Т. 1: А-Г. С. 555.

2. Скрипнюк О. В. Конституційне право України: підручник для студентів вищих навчальних закладів. Київ : Ін Юре, 2010. 672 с.

3. Омбудсман – незалежний, об'єктивний, незручний? URL : https://zmina.info/columns/ombudsman_nezalezhnij_objektivnij_nez_ruchnij/.

СОСЯК Федір,

студент 2 курсу магістратури, МПУД-22
факультету суспільних і прикладних наук,
ЗВО «Університет Короля Данила»
(м. Івано-Франківськ, Україна)

Науковий керівник:

ЗАГУРСЬКИЙ Олександр,

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри права та публічного управління,
ЗВО «Університет Короля Данила»
(м. Івано-Франківськ, Україна)

ПОЛІТИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ У КОНТЕКСТІ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Політична відповідальність суттєво відрізняється від юридичної відповідальності. Це зумовлено відсутністю абсолютних і формалізованих критеріїв оцінки стану державного управління на тому чи іншому етапі розвитку суспільства і в тих чи інших умовах. Зазначимо, що такими критеріями зазвичай визначають здатність органів державної влади та посадових осіб розробляти і втілювати в життя політику, що відображає прогресивні напрями розвитку суспільства, максимально корисні для блага людей, та забезпечувати її виконання. Для того щоб ця форма отримала практичне втілення, необхідне закріплення в нормативно-правових докумен-